

OLGA POWAŁKO

ARTYKUŁ RECENZYJNY KSIĄŻKI

PAWŁA LUBIEWSKIEGO

NIELEGALNA IMIGRACJA. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA.

CZĘŚĆ I,

SZCZYTNO 2016, DZIAŁ WYDAWNICTW I POLIGRAFII

WYŻSZEJ SZKOŁY POLICJI W SZCZYTNIE, SS. 165

Recenzowana książka została poświęcona tematyce nielegalnej imigracji, a przede wszystkim zagrożeniom bezpieczeństwa wynikającym z tego zjawiska. Temat publikacji jest jak najbardziej aktualny, szczególnie ze względu na obecną bardzo trudną sytuację imigracyjną całej Unii Europejskiej związaną przede wszystkim z wojną domową w Syrii. W sposób znaczący uzupełnia on wiedzę na temat procedury nielegalnej imigracji akcentując współczesne wyzwania dla bezpieczeństwa ze względu na to zjawisko. Walorem opracowania jest jego praktyczne ujęcie, gdyż autorem książki jest Paweł Lubiewski, wieloletni oficer Straży Granicznej. W czasie służby do jego obowiązków należało między innymi zarządzanie ochroną wschodniego odcinka zewnętrznej granicy Unii Europejskiej, a także kontrola imigracyjna. Istotny jest fakt, iż autor również pełnił funkcję dyrektora Zarządu Operacyjno – Śledczego Straży Granicznej, w związku z czym kierował pionem, który odpowiedzialny jest za przeciwdziałanie zorganizowanej nielegalnej imigracji do Polski. W chwili obecnej pracuje jako nauczyciel akademicki w Zakładzie Bezpieczeństwa Społecznego Instytutu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie.

Książka składa się z czterech rozdziałów, a załączone zostały następujące działy *Ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach*: Warunki udzielania cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy, Warunki udzielania cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt stały, Warunki udzielania cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego. Załączenie poszczególnych działów ustawy jest bardzo pomocne, ponieważ czytelnik może w prosty sposób zapoznać się bliżej z działami ustawy, do których odnosi się autor.

Pierwszy rozdział *Prolegomena* ma na celu wprowadzenie czytelnika w tematykę nielegalnych imigracji. W tej części przedstawiono zakres przedmiotowy – podmiotowy rozważań, przybliżono podstawową terminologię jak i również przedstawiono migracje jako czynnik, który w dużym stopniu wpływa na rozwój cywilizacji. Bardzo dużą zaletą jest to, iż autor w tej części pracy umieścił podrozdział poświęcony podstawowej terminologii

związanej z problematyką imigracji. Pojęcia z tego zakresu bardzo często są niewłaściwie stosowane, ponieważ w Polsce problematyka imigracyjna nie jest zbyt często poddawana głębszej analizie. Poświęcenie jednego podrozdziału książki terminologii ma bardzo duże znaczenie, gdyż może to w dużym stopniu przyczynić się do ułatwienia zrozumienia tematu książki. Pojęcia jakie zostały przybliżone to: „migracja”, „uchodźstwo”, „emigracja”, „imigracja”, „reemigracja”, „repatriacja”, „nielegalna imigracja” i „bezpieczeństwo”.

Drugi rozdział został poświęcony charakterystyce nielegalnej imigracji będącej zjawiskiem złożonym, jak również stanowiącym interdyscyplinarną dziedzinę rozpatrywaną z perspektywy wielu nauk, jak na przykład socjologia oraz psychologia. W tej części publikacji autor przedstawia źródła i przyczyny nielegalnej imigracji, a w szczególności godne uwagi są zaprezentowane przez autora książki teorie, które zostały stworzone na przestrzeni ostatniego wieku i odnoszą się do powstania jak i rozwoju zjawiska migracji. Szczególnie moją uwagę zwróciła teoria czynników wypychających i przyciągających, która została opisana przez Everett S. Lee w 1966 roku, popularna także w obecnych czasach. Przytaczana teoria S. Lee w sposób zrozumiały tłumaczy zjawisko migracji. Zakłada ona występowanie czynników przyciągających, czynników odpychających, które to mają zniechęcić, a także występowanie czynników pośrednich. Czynniki przyciągające i odpychające stanowią wypadkową natężenia migracji, natomiast przeszkody pośrednie modyfikują tę wartość. Jednak największy nacisk kładzie się na rolę jednostki w procesie migracji masowej. Teoria zakłada, że każdy czynnik jest poddawany interpretacji indywidualnej przez jednostkę, która zależna jest od jej możliwości percepcyjnych. Jednak należy podkreślić, że to nie kalkulacja „koszt – zysk” ze strony osoby, która chce podjąć wędrowkę, ma zasadnicze znaczenie, lecz jakiś bardzo konkretny bodziec, który wpłynie na decyzję jednostki o podjęciu wędrowki i skłoni ją do pokonania naturalnej niechęci do opuszczenia miejsca zamieszkania. Dużą rolę również przypisuje się przeszkodom pośrednim, które występują z różnym natężeniem. Do przeszkód takich należą między innymi kwestie formalne związane z przekroczeniem granicy, czy też cechy osobowościowe migrantów. Przeszkody te mogą nie mieć żadnego znaczenia jeżeli chodzi o decyzję jednostki o podjęciu wędrowki, jak i również mogą sprawić, iż osoba z niej zrezygnuje.

Druga teoria, która zwróciła moją uwagę, to teoria sieci migracyjnych, której autorami są Douglas T. Gurak i F. Caces. Teoria zakłada, iż szczególne znaczenie mają powiązania między byłymi i przyszłymi imigrantami. W tym przypadku byłym imigrantom przypisuje się rolę informatorów, którzy mogą udzielić informacji np. o korzyściach ekonomicznych wynikających z migracji, czy też dać wskazówki przyszłym imigrantom jak przedostać się do miejsca docelowego. Twórcy teorii uważają, że proces migracji raz rozpoczęty sam się napędza i podtrzymuje i że jest to proces stanowiący łańcuch zdarzeń i sprzężeń zwrotnych, a nie jest zbiorem indywidualnych przepływów.

Przedstawione w drugim rozdziale publikacji teorie miały na celu opisać źródła i przyczyny nielegalnej imigracji. W tej części pracy autor również przybliży istotę nielegalnej imigracji w kontekście socjologicznym i prawnym, a także prezentuje skalę, strukturę i dynamikę nielegalnej imigracji w Polsce. Zaletą jest umieszczenie w pracy kolorowych wykresów i tabel, które w prosty sposób obrazują problem i urozmaicają publikację.

Trzeci rozdział poświęcony jest problematyce oddziaływania nielegalnej imigracji na sferę bezpieczeństwa państwa. Należy wskazać, iż państwo, z którego emigrują ludzie

ponosi zarówno korzyści, jak i pewne negatywne skutki, jak choćby utratę wykwalifikowanych osób, czy też zachwianie demograficzne, co bardzo szczegółowo zostało opisane w książce. W publikacji również zostały przedstawione zarówno korzyści, jak i skutki ujemne, jakie ponosi państwo docelowe dla imigrantów z powodu zjawiska imigracji. Autor w tej części pracy rozważa integrację w kontekście zagrożeń jakie wynikają z imigracji, która nie poddaje się temu procesowi, albo poddaje w bardzo małym stopniu. Kraje Europy Zachodniej stanowią doskonały przykład krajów, które mimo wielu akcji społecznych i politycznych w zakresie integracji imigrantów niestety nie osiągają zamierzonego efektu. W publikacji w formie tabelki zostały przedstawione Modele integracji według Tomasza Faista tj. model ekonomiczny, model polityczny i model kulturowy.

Nielegalna imigracja uważana jest za najbardziej niebezpieczną część przyływów migracyjnych. Należy wskazać, że ze względu na swój nielegalny charakter bardzo trudno jest to zjawisko zarówno kontrolować jak i monitorować. Zjawisko, o którym mowa trudno poddać analizie, gdyż nie można zastosować żadnej odpowiedniej metody badawczej, która ujawniłaby rzeczywistą skalę problemu. Jednak autor w swojej publikacji wskazał, że w latach 2007–2009 podjęto działania na rzecz policzenia „niepoliczalnego” w ramach Projektu *Clandestino*. Projekt, o którym mowa miał przede wszystkim na celu oszacowanie danych, które są niepoliczalne w swej naturze, a dotyczą zarówno skali jak i trendów nielegalnej imigracji w Europie. Projektem zostało objęte 12 krajów Unii Europejskiej oraz trzy spoza niej tj. Turcja, Maroko i Ukraina. W nawiązaniu do Projektu *Clandestino* w publikacji została umieszczona tabela, która przedstawia przybliżoną skalę nielegalnej imigracji w Unii Europejskiej. Jednak ze względu na to, iż nie można określić faktycznej skali tego zjawiska w tabeli zostały umieszczone szacunkowe wartości w przedziale minimum – maksimum. Umieszczenie w publikacji informacji odnoszących się do Projektu *Clandestino* jest bardzo interesujące, ponieważ ukazuje czytelnikowi skalę zjawiska za pomocą szacunkowych wartości jak również pokazuje, że są podejmowane działania na rzecz szacowania zjawiska o którym mowa, co ma także etyczny wymiar dla społeczeństw do których przybywają imigranci.

Struktura pracy tworzy logiczną całość i jest poprawna merytorycznie, co z pewnością ułatwia zrozumienie tematu odbiorcy. Spis treści jest kompletny. Na samym początku czytelnik ma okazję zapoznać się z podstawowymi terminami, które towarzyszą problematyce imigracji. Następnie zostaje scharakteryzowana nielegalna imigracja, a w końcowej części pracy wpływ tego zjawiska na bezpieczeństwo państwa. Wywód jest jasny i logiczny, w czym pomagają też przypisy, w których umieszczone są informacje, a które mogą wydawać się niejasne bądź nieznanie czytelnikowi. Ponadto praca wzbogacona jest przejrzystymi wykresami i tabelami.

Należy wskazać iż bibliografia jest bardzo bogata zarówno w pozycje krajowe jak i zagraniczne w języku angielskim. Godna uwagi jest również przedstawiona w pracy zarówno dynamika, jak i struktura procesów migracyjnych w Polsce. Aspekty te miały z pewnością wpływ na prognozy rozwoju zjawiska, o którym mowa.

Zjawisko nielegalnej imigracji ma charakter nielegalny, dlatego też bardzo trudno ocenić w precyzyjny sposób na ile zjawisko to wpływa na sferę bezpieczeństwa państwa. Jednak autor na podstawie zarówno doświadczeń krajowych jak i międzynarodowych postarał się szerzej opisać ten problem. Praca w kompleksowy sposób wyjaśnia istotę zjawiska nielegalnej imigracji, mimo trudności jakie z pewnością wystąpiły podczas analizy tego

zjawiska. Książkę tą z pewnością poleciłabym szczególnie studentom kierunków powiązanych z bezpieczeństwem i migracjami oraz politologią, a także osobom, które zajmują się zawodowo wyżej wymienioną problematyką np. pracownikom straży granicznej, ministerstw i innych urzędów państwowych. Język książki jest na tyle przystępny, że godna polecenia jest również czytelnikom nie związanym ze światem nauki, a pragnącym poszerzyć swoją wiedzę nad migracjami. Mam nadzieję, że ta książka stanie się inspiracją dla innych do przeprowadzenia badań w tej tematyce, która w naszym kraju jest bardzo rzadko poddawana głębszej analizie.